

Eduard Petiška

BÁJE A POVĚSTI STARÉHO EGYPTA A MEZOPOTÁMIE

Albatros

Báje a pověsti starého Egypta a Mezopotámie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.albatros.cz
www.albatrosmedia.cz

Eduard Petiška

Báje a pověsti starého Egypta a Mezopotámie – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Eduard Petiška

**BÁJE
A POVĚSTI
STARÉHO EGYPTA
A MEZOPOTÁMIE**

© Eduard Petiška, 1967

Illustrations © Eduard Petiška ml., Midjourney, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-00-07669-0

ISBN e-knihy 978-80-00-07671-3 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-00-07672-0 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-00-07673-7 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

Eduard Petiška

BÁJE A POVĚSTI STARÉHO EGYPTA A MEZOPOTÁMIE

Albatros

Eduard Petiška (14. května 1924 – 6. června 1987) básník, romanopisec, novelista, povídkář, dramatik, esejista, překladatel, literární vědec, autor knih pro děti i dospělé,

Jeho díla vyšla v desítkách jazyků, byla vyznamenána řadou významných cen, jeho jménem byl nazván asteroid.

Ilustrace k tomuto vydání vytvořil vnuk Eduarda Petišky (Eduard Petiška ml.) za pomoci umělé inteligence (program Midjourney).

Památce

Bedřicha Hrozného

Františka Lexy

A tak, jako přírodovědci prohlašují duhu za obraz slunce, který získává na pozadí mraku barvy, tak bývá pověst obrazem nějaké pravdy, která svůj smysl zrcadlí v něčem jiném.

Plútarchos

KDO CHCE USLYŠET

Kdo chce uslyšet prastaré příběhy dávných věků, ať otevře tuto knihu a začne číst. Sestoupíme spolu o tři až pět tisíciletí do minulosti a vkročíme do krajin zahříváných od nepaměti prudkými slunečními paprsky. Jsou to krajiny, kde voda byla velikým darem a slunce měvalo podobu mocného boha.

Kdysi v těch dávných dobách se rozkládala v severovýchodní Africe, při veliké řece Nilu, bohatá říše...

EGYPT

Vrátíme se spolu na břehy starověkého Nilu. Rozhrňme tiše nilské rákosí a rozhlédněme se. Po lesklé hladině řeky plují rybářské čluny z pevně svázaných stonků papyru, štíhlé osobní lodi úředníků egyptského krále, široké nákladní lodi s nákladem velkých žulových kvádrů pro stavbu pyramidy i zelinářská loďka s hromadou čerstvé zeleniny. Teď se objevila loď s plachtou, na přídi stojí lodivod a měří olovnicí hloubku vody, neboť řeka má mnoho mělčin a písčín, které je třeba obeplout. Po lodní stříšce pobíhá několik opic. Obchodník, kterému loď patří, koupil opice na jihu a jsou na prodej jako kožešiny, slonovina a ostatní zboží uložené na lodi. Ze zákrutu se vynořila nádherná loď, vytesaná z velkých libanonských cedrů, pobíhá na bocích třpytným zlatem a ozdobená od příde k zádi zlatými beraními hlavami. Je to loď zasvěcená některému z mnoha starých egyptských bohů a patří kněžím jeho chrámu. Nad hladinou Nilu se nese zpěv rybářů, zatahujících sítě. Mají radost z dobrého lovu. Po břehu kráčí obezřele skupina lovců s chrty. Obcházejí místa, kde se vyhrívají krokodýlové, i místa, kde by mohli narazit na brocha. Dnešní lov nemá být nebezpečný. Dnes chtějí lovci bojovat proti krokodýlům čarovnými říkadly, a ne zbraněmi. Vydali se lovit volavky.

Lovci přešli a je slyšet pouze jednotvárné vrzání vahadel na nedalekém poli. Otroci čerpají nilskou vodu na pole svého pána. Nil se sice každý rok rozvodňuje a přináší s sebou úrodnou černou hlínu, ale slunce vysouší vláhu z poli.

V horkém vzduchu se chvěje v dálce obraz pyramid, obrovských náhrobků, které si dávají egyptští králové stavět už za svého života. Pyramida chrání královo tělo, mumii, i poklady, které s sebou vzal do hrobu.

Nad Nilem, otcem bohů a lidí, dárcem úrody, pochoduje po cestě oddíl vojska s kopími a štíty. Míjí oslí spřežení, na němž jsou připevněna nosítka nějakého boháče. Boháč sedí v nosítkách a za ním jdou sluhové a ovívají ho vějířem. Vojáci a oslí spřežení se zastavují. Proti nim postupuje veliké množství lidí. Dopravují k Nilu obromnou, skoro sedmimetrovou alabastrovou sochu. Socha je připoutána k saním, aby z nich nesklouzla. Od čela saní vedou čtyři lana a každé lano táhnou čtyřicet tři muži. Na kolenou sedící sochy stojí muž. Tleskáním do dlaní udává těm, kteří táhnou, kdy mají zabrat. Seběhla se i spousta zvědavců. K břehu přirazila loď a čeká na svůj náklad. Odveze sochu ke staveništi nového velikého chrámu.

Stěny chrámu už stojí. Pokrývají je spousty obrázků, obrázkové písmo – hieroglyfy.

Až se po mnoha staletích zastaví před těmi stěnami žasnoucí poutník, bude už část nápisů zničena nebo porušena sluncem a větrem. A tomu, co nezničil čas, poutník neporozumí, neboť nebude člověka, který by dovedl staroegyptské písmo číst.

Teprve v minulém století odhalili lidé znovu zapomenuté tajemství starých egyptských znaků. Z tmy zapomenutí vystoupil i staroegyptský písař. Psával rákosovým perem na svitky nebo listy papyru.

Papyrové svitky vyráběli Egypťané z močálovité rostliny nazývané papyrus. Vnitřek stvolů se rozřezával na pruhy, pruhy se na sebe přikládaly křížem, slepovaly a lisovaly.

Vrátíme se po stupních staletí zpátky do dob před několika tisíci lety, kdy staří Egypťané uctívali boha slunce, ale také do doby počátků velkolepého stavitelského umění, řemesel a do doby počátků lékařské vědy a astronomie, k pramenům lidské vzdělanosti.

Staré egyptské příběhy této knihy jsou zpracované podle překladů ze starých papyrů, podle zlomků i úryvků různých písemných památek i podle zpráv a pověstí starověkých řeckých spisovatelů.

Země, jejíž prastaré příběhy budeme číst po egyptských bájích a pověstech, leží v Asii při Perském zálivu a jmenuje se starověkým jménem...

MEZOPOTÁMIE

Mezopotámií ji nazvali kdysi Řekové. Její jméno znamená krajinu mezi řekami. Starověké mezopotamské říše vznikaly a zanikaly kolem dvou velkých řek Eufratu a Tigridu.

Rozhrňme rákosí řeky Eufratu a s ním i pět tisíciletí, která nás dělí od mezopotamského starověku.

Na hladině řeky se pohupují plavidla upletená z vrbového proutí a potažená koží nebo vory nadlehčované měchy ze skopové kůže. Někde při břehu se váhavě otáčí na vlnách zvláštní košík z rákosí. Uvnitř je potřený asfaltem, aby do něho nevnikala voda. V košíku leží nemluvně. Jeho matka je tajně svěřila řece, aby plulo vstříc neznámému osudu. Z břehu pozoruje podivný košík s dítětem nosič vody Akki. Naklání se nad hladinu s dlouhou tyčí a pokouší se košík přitáhnout ke břehu. Konečně zachytil zvláštní plavidlo s dítětem, vleče je k sobě a zvedá dítě do náruče. Tím činem zasáhl podle pověsti chudý nosič vody do dějin své země. Chlapec, kterého kdysi přinesla řeka, se vyučil u Akkiho zahradníkem a dospěl v urostlého muže. Sama bohyně Ištar si ho zamilovala a pomohla mu ke královskému trůnu a k velikým vítězstvím nad nepřáteli.

Dnes už víme, že král, o němž pověst vypráví, opravdu žil. Jmenoval se Sargon a založil velkou říši. Dnes už také dovedeme číst staré mezopotamské písmo, které upadlo v zapomenutí podobně jako písmo egyptské.

Když se obrátíme zády k řece, spatříme háje štíhlých datlových palm. Datlová palma byla ve starověku stejně jako dnes pro tento kraj velikým dobrodiním. Ze štávy datlí dovedli už ve starověku připravit med i ocet, datlová jádra zužítkovali jako krmivo i topivo a nazar nepřišly ani listy a lýko. A palmové dřevo, třebaže nemá vynikající vlastnosti, bylo vždy hledané v zemi, kde byl nedostatek dřeva i kamene.

Projdeme palmovým hájem a z dálky už vidíme město, jeho obrovské hradby a opevnění. Do starověkého města můžeme vejít bránou z cedrového dřeva pobitého mědí. V ulicích proudí čilý život, rozléhá se volání obchodníků a klepání, cinkání a sykové zvuky broušeného ostří nám oznamují, že se blížíme k dílnám řemeslníků. A když zvedneme hlavu, spatříme zvláštní stavbu. Vysoko nad budovy města se tyčí stupňovitá věž chrámu, zikkurat, a ohromuje věřící svou mohutností. Nejslavnější a největší byl zikkurat města Babylónu, babylónská věž. Podle staré báje ji postavili bohové nejvyššímu babylónskému bohu Mardukovi, aby v jejím vrcholku bydlil. Ve skutečnosti ji stavěli otroci, kteří se ve starověku